

Percepcja filmowej polszczyzny kresowej w serialu *Boża Podszewka* przez widzów pochodzących i niepochodzących z Kresów¹

Proces percepcji dzieła filmowego jest bardzo ważny zarówno z punktu widzenia twórców, jak i odbiorców dzieła audiowizualnego. Należy przy tym pamiętać, że tak jak dzieło filmowe ma wielu widzów, tak ma też wielu twórców, podobnie jest zresztą z twórcami kreacji językowej jego bohaterów (Kresa 2014, 244). Są to między innymi reżyser, scenarzysta, dialogista, konsultant językowy, ale przede wszystkim aktor. Są oni odpowiedzialni nie tylko za całość dzieła, lecz także za rezultat procesów stylizacyjnych, które następnie są percypowane przez widzów filmu.

1. Zagadnienia wstępne

Jak wynika z analizy wykładników stylizacyjnych² występujących w dialogach wybranych bohaterów, poziom realizacji przez nich zadania, jakim była stylizacja języka na polszczyznę kresową, zależy od różnych czynników. Wśród nich znalazły się: wiek aktora, miejsce jego pochodzenia, styczność w jego życiu codziennym z polszczyzną kresową, a także predyspozycje językowe aktora, czyli zdolności pozwalające mu nauczyć się omawianej odmiany języka.

---

¹ Artykuł opiera się na mojej pracy licencjackiej pod tytułem *Stylizacja na polszczyznę północnokresową dialogów wybranych bohaterów serialu „Boża Podszewka” w reż. Izabelli Cywińskiej – przyczyny, przejawy, percepcja*, Warszawa 2017.

² Zanim została zbadana przeze mnie percepcja odbiorców filmowych filmowej polszczyzny kresowej, przeprowadziłam analizę wykładników stylizacyjnych odnotowanych w wybranych odcinkach serialu oraz w dialogach wybranych bohaterów.

Badania odbioru filmowej stylizacji językowej mają na celu określenie tego, czy odbiorca jest w ogóle świadomy obecności w dziele zabiegów stylizacyjnych, jeśli tak, to na jakim poziomie znajduje się jego świadomość językowa w tym zakresie. Drugim celem takich badań jest analiza oceny zabiegów stylizacyjnych przez widzów niebędących językoznawcami. Warto zwrócić uwagę na to, że odbiorcy dzieła audiowizualnego mogą być zróżnicowani ze względu na wiek, zawód, wykształcenie czy miejsce pochodzenia. Tworzący filmy i seriale zdają sobie sprawę z tego, że odbiorcy ich dzieła mają różne kompetencje i predyspozycje językowe, w związku z czym język jego bohaterów nie może przesłaniać i uniemożliwiać odbioru tego, co w filmie najważniejsze – fabuły.

Przedmiotem badań zaprezentowanych w niniejszym artykule jest stylizacja gwarowa, warto więc zadać sobie pytanie, czy widzowie potrafią rozpoznać nieogólnopolskie odmiany polszczyzny w dziele audiowizualnym? Jak wynika z badań, język stylizowany często jest dla widzów przezroczysty i niedostrzegalny, przynajmniej do momentu, w którym nie przesłania całości dzieła. Obserwacje te potwierdza Monika Kresa, która na forach internetowych odnotowała między innymi takie komentarze odbiorców. Wskazują one wyraźnie na to, że percepcja filmu jest zaburzona, gdy język używany przez bohaterów za bardzo odbiega od polszczyzny ogólnej. Jest to zjawisko powszechne na przykład w odniesieniu do dialektu śląskiego: „Ma ktoś napisy do filmu? Nie żeby mi przeszkadzała śląska gwara, ale dźwięk w tym filmie jak z kibla piętro niżej” (Kresa 2014, 240). Podobnych komentarzy można znaleźć mnóstwo na portalach społecznościowych, a zwłaszcza na takich forach internetowych, jak YouTube czy Filmweb, gdzie widzowie chętnie dzielą się swoimi opiniami po obejrzeniu filmu. To po raz kolejny potwierdza wniosek, że zrozumienie fabuły w filmach, w których wykorzystuje się stylizację językową, jest zależne w dużej mierze od predyspozycji językowych oraz świadomości językowej odbiorców. Tę ostatnią za Andrzejem Markowskim rozumiem jako:

ogół sądów o języku i poglądów na język, które są charakterystyczne dla jakiejś osoby albo panują w pewnym środowisku lub grupie społecznej. Te sądy i poglądy mogą mieć charakter intuicyjny i nie tworzyć spójnego systemu, ale mogą też być umotywowane i podbudowane wiedzą o języku (Markowski 2006, 123).

Z przytoczonej definicji wynika, że rozumienie fabuły filmu, w którym wykorzystuje się stylizację językową, jest powiązane nie tylko z naukową wiedzą na temat języka, lecz także intuicyjnymi sędziami, będącymi wynikiem różnorodnych doświadczeń językowych widzów.

Warto jeszcze raz podkreślić, że język w filmie jest nierozzerwalnie związany z jego fabułą, zwłaszcza w wypadkach, gdy są w nim stosowane zabiegi stylizacyjne. Płaszczyzna językowa w dziele audiowizualnym jest wypełniona przez

takie środki językowe, które mają na celu „wzmacnianie iluzji «prawdy» oraz «wiarygodności» filmowego obrazu [...], jego przystawalności do rzeczywistości, stanowi główną strategię ideologiczną kina” (Skowronek 2013, 192). Inaczej mówiąc, język bohaterów ułatwia widzowi pojmowanie dzieła w taki sposób, jaki był zamierzony przez jego twórców.

2. *Boża Podszewka* i jej twórcy

Przed przystąpieniem do omówienia wyników badań ankietowych, warto scharakteryzować sam serial³ oraz język bohaterów, który był przedmiotem analizy. *Boża Podszewka* to polska saga w reżyserii Izabelli Cywińskiej pochodzącej z Kresów. Serial pod tym samym tytułem powstał na podstawie powieści Teresy Lubkiewicz-Urbanowicz, urodzonej w Lidzie, a emitowano go w TVP w latach 1997–1998. Akcja serialu (podobnie jak powieści) rozgrywa się w latach 1901–1948 w Juryszkach Wileńskich i Lidzie⁴ (dwa odcinki), a jego tematem są losy rodziny Jurewiczów ukazane na tle wydarzeń historycznych pierwszej połowy XX wieku.

Głównymi bohaterami serialu są Andrzej i Maria Jurewiczowie (Andrzej Grabowski i Danuta Stenka)⁵, a także ich dzieci. Tytułową bohaterką jest ich najmłodsza córka Maryśka (Agnieszka Krukówna). To właśnie ją nazywa się „bożą podszewką”, ponieważ zdecydowanie wyróżnia się na tle swojego rodzeństwa, nie jest przez nie lubiana, jest „dziwna”, inna niż wszyscy. Jako dorosła kobieta wychodzi ona za mąż za Kazimierza Lulewicza (Janusz Michałowski), z którym później ma córkę Gienię (Karolina Gruszka). Po śmierci męża popada w depresję, co tym bardziej izoluje ją od społeczeństwa. Poza Maryską dziećmi Jurewiczów, których język w mniejszym lub większym stopniu jest stylizowany na polszczyznę kresową, są: Anusia (Dominika Ostałowska), Janeczka (Katarzyna Herman), Elżunia (Jolanta Fraczyńska), Janeczka (Hanna Śleszyńska), Kostuś (Roman Gancarczyk), Broniś (Adam Ferency), Bogdan (Marek Cichucki) i Adam (Piotr Adamczyk). W serialu pojawiają się także postacie drugoplanowe, które mają znaczny wpływ zarówno na całokształt dzieła, jak i na realizację kresowych cech językowych (np. półmiękką wymowa *l* czy przedniojęzykowo-zębowa *ł*). Są to m.in.: Walukiewicz (Jan Kociniak) i jego żona (Sława Kwaśniewska) oraz zubożały szlachcic Mickiewicz (Jerzy Nowak).

³ Wszystkie dane o serialu zostały zaczerpnięte z następujących źródeł: Cywińska 2015 oraz www.filmweb.pl [dostęp: 15.02.2017].

⁴ Miasto znajdujące się na terenach dzisiejszej Grodzieńszczyzny na Białorusi.

⁵ Imię i nazwisko podane w nawiasach po imieniu jest imieniem i nazwiskiem aktora, który zagrał rolę danej postaci serialowej.

3. Grupa badawcza

Grupa ankietowanych poproszonych o udzielenie odpowiedzi na pytania dotyczące języka *Bożej Podszewki* była zróżnicowana ze względu na wiek, płeć, wykształcenie, a także miejsce zamieszkania i – co najważniejsze – pochodzenie. Celem badań było bowiem zbadanie różnic w postrzeganiu i ocenie filmowej polszczyzny kresowej przez widzów pochodzących i niepochodzących z Kresów, czyli obszaru, na którym rozgrywa się akcja analizowanego serialu.

W ankiecie znalazły się pytania otwarte i zamknięte, a zadaniem respondentów było objerzenie kilku wybranych przez mnie fragmentów serialu. Następnie zostali oni poproszeni o streszczenie jednego z fragmentów i wymienienie cech językowych charakterystycznych dla polszczyzny kresowej, które się w nich pojawiły. Warto zaznaczyć, że od ankietowanych nie wymagano terminów naukowych, poproszono ich o podanie przykładów cech lub ich zdroworozsądkowy opis.

W badaniach wzięło udział 111 osób (58 – pochodzących z terenów dzisiejszej Białorusi, przede wszystkim Lidy i okolic, oraz 53 – urodzone i mieszkające w Polsce).

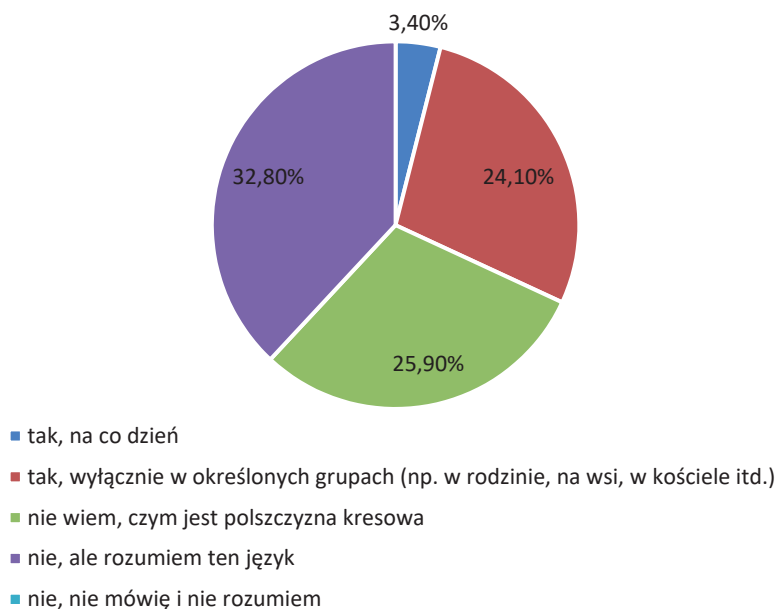
W pierwszej grupie znalazły się osoby w wieku od 18 do 75 lat. Z odpowiedzi respondentów wynika, że 29,8% Kresowiaków skończyło studia licencjackie, 26,3% – magisterskie, 17,5% – inżynierskie, a 3,5% ma wykształcenie podstawowe. Ta grupa jest zróżnicowana pod względem zawodowym, są to osoby zajmujące się medycyną, finansami, filologią. Znalazł się tu także jeden kapłan. Większość ankietowanych Kresowiaków pochodzi z miast liczących 100–500 tys. mieszkańców (36,2%). Warto podkreślić, że połowa respondentów (29 osób) pochodzi z Lidy – miejsca urodzenia autorki powieści *Boża Podszewka* Teresy Lubkiewicz-Urbanowicz. Znalazła się także jedna osoba urodzona na obszarze dzisiejszej Litwy, w miejscowości Siaulai.

W drugiej grupie ankietowanych – mieszkających w granicach współczesnej Rzeczypospolitej i pochodzących z niej – znalazły się osoby urodzone w latach 1952–1998. Są to zarówno mężczyźni (22 os.), jak i kobiety (31 os.). Najczęściej są to osoby z wykształceniem średnim (37,7%) bądź wyższym (32,1%). Pozostałe to te, które otrzymały tytuł magistra lub licencjata, mające wykształcenie niepolonistyczne lub inżynierskie. Tylko jedna ankietowana osoba skończyła polonistyczne studia magisterskie, była także jedna osoba z wykształceniem podstawowym. W badanej grupie znalazły się osoby reprezentujące rozmaite zawody, m.in.: lekarz, polonista czy programista. Część ankietowanych (30,2%) pochodzi z miast liczących ok. 50–100 tys. mieszkańców, aż 62,3% pochodzi z miasta powyżej 500 tys. mieszkańców, którym jest Warszawa (34 osoby).

4. Analiza wyników badań

Ankiety dla obu grup były niemalże analogiczne, jednak widzom pochodzącym z Kresów zostało zadane dodatkowe pytanie, które brzmiało: Czy posługuje się Pan/Pani językiem polskim? Z odpowiedzi na to pytanie wynika, że język polski na Grodzieńszczyźnie funkcjonuje dzisiaj wśród Polaków tam mieszkających na różnych zasadach. Po pierwsze warto zwrócić uwagę, że żaden z ankietowanych nie zaznaczył ostatniej opcji „nie, zupełnie nie rozumiem tego języka”. Świadczy to o tym, że każdy z nich w mniejszym lub większym stopniu miał lub nadal ma do czynienia z polszczyzną. 25,9% badanych nie ma żadnych kłopotów ze zrozumieniem języka polskiego, aczkolwiek nie potrafi nim się posługiwać; 29,3% rozmawia po polsku codziennie, natomiast aż 44,8% odbiorców używa języka polskiego tylko w kontaktach ograniczonych do określonych grup.

Warto zwrócić szczególną uwagę na odpowiedzi na kolejne pytanie dotyczące użycia polszczyzny kresowej (wykres 1). W odpowiedzi na nie aż 25,9% Kresowiaków stwierdziło, że nie wie, czym tak naprawdę jest polszczyzna kresowa. Jak wynika z badań, dla osób mieszkających na Kresach pojęcie *polshczyzny kresowej* jest niejasne i nieużywane, a język, którym się posługują, określają po prostu mianem polszczyzny, ponieważ to jedyna odmiana, którą znają i którą się posłu-

Wykres 1. Odpowiedź na pytanie: Czy posługuje się Pan/Pani polszczyzną kresową? (oprac. własne).

gują. Ponadto większość z nich nie dostrzega różnicy między językiem, którego używają, a polszczyzną ogólną, którą słyszą w radiu lub telewizji albo od Polaków mieszkających w Polsce, ponieważ różnice między nią a ich językiem nie zakłócają w żaden sposób procesu komunikacji.

Na to samo pytanie Polacy pochodzący z terytorium współczesnej Polski odpowiedzieli zupełnie inaczej: 75,5% badanych jednoznacznie potwierdziły, że nie posługują się polszczyzną kresową w żadnej sytuacji, a 13,2% odpowiedziało, że nie wie, czym ona jest. Z przeprowadzonych badań można wysnuć wniosek, że większa świadomość językowa w tym zakresie dominuje u Polaków mieszkających w Polsce niż u Kresowiaków.

Jak wynika z przeprowadzonych badań ankietowych, inaczej w obu analizowanych grupach wygląda zainteresowanie polskimi filmami lub serialami. 47,2% Polaków mieszkających w Polsce często ogląda filmy polskiej produkcji, 39,6% – robi to dosyć rzadko, pozostała część nie ogląda ich wcale. Większość Kresowiaków ogląda polskie filmy i seriale dość rzadko (48,3%), natomiast 36,2% ankietowanych to osoby, które to robią lub robili w przeszłości.

Na pytanie „Czy oglądał Pan/Pani filmy/seriale z polszczyzną kresową?” 45,3% Polaków mieszkających na terytorium dzisiejszej Polski odpowiedziało „tak”, po czym wymieniło tytuły tych dzieł. Najczęściej były to tytuły znanych filmów, wśród których znalazły się, np.: *Sami swoi*, *Nie ma mocnych*, *U Pana Boga za piecem*, *U Pana Boga w ogródku*, *Znachor* itd. Jest to ciekawe spostrzeżenie, ponieważ nie we wszystkich z tych filmów (np. w znanej wszystkim trylogii Jacka Bromskiego) mamy do czynienia z polszczyzną kresową. W świadomości niektórych ankietowanych polszczyzna kresowa i gwary podlaskie stanowią swoisty monolit.

Filmy, w których pojawia się polszczyzna kresowa, oglądało tylko 12,1% Kresowiaków. Potwierdzeniem postawionej wcześniej tezy, dotyczącej braku rozróżnienia między polszczyzną ogólną i kresową, jest fakt, że ankietowani wymieniali tytuły, w których nie pojawiała się polszczyzna kresowa, np.: *Kto nigdy nie żył* lub *Tylko mnie kochaj*. Nie można jednak zapomnieć, że pojawiły się również filmy, w których obecna była ta odmiana języka: *Dom*, *W ciemności* itp. Wśród tych tytułów również niejednokrotnie odnotowano *Bożą Podszewkę*.

Polakom niepochodzącym z Kresów odbiór dialogów stylizowanych na polszczyznę kresową w *Bożej Podszewce* nie sprawił większych problemów, nie przeszkadzały im również w zrozumieniu fabuły filmu. Warto jednak zaznaczyć, że mimo to znalazło się 20,8% ankietowanych, którzy tę odmianę polszczyzny rozumieli częściowo. Jeśli zaś chodzi o ankietowanych pochodzących z Kresów, to 10,3% z nich przyznało, że język bohaterów filmu utrudnia im odbiór fabuły. Warto jednak podkreślić, że osoby, które odbierały polszczyznę kresową bez problemów, potrafiły też bezbłędnie streścić fragmenty serialu umieszczone w stworzonej dla nich ankiecie. Osoby pochodzące z Kresów nie zawsze udzielały

odpowiedzi w języku polskim, używały języka rosyjskiego bądź białoruskiego. Ciekawa jest natomiast obecność cech polszczyzny kresowej czy cech ogólnogwarowych typowych dla tej odmiany języka w ich odpowiedziach udzielonych po polsku, o czym świadczą następujące przykłady:

- [...] jedna z kobiet **wyказuje wątpliwość** jak to dziecko **wyżyje**;
- o *sloncu*, o *pienknej dziewczynce*, urodzonej 7-miesienczna.

W tych dwóch przykładach zauważamy przede wszystkim: zaburzoną łączliwość leksykalną (*wyказuje wątpliwość*), hybrydy słowotwórcze (*wyżyje* – zamiana polskiego przedrostka *prze-* na wschodniosłowiański *wy-*) oraz dyftongiczną wymowę samogłosek nosowych (*sloncu*, *pienknej*, *miesienczna*).

Więcej niż połowa widzów zarówno pochodzących z Kresów, jak i z nich niepochodzących potrafiło wymienić cechy językowe polszczyzny kresowej pojawiające się w dialogach niektórych bohaterów *Bożej Podszewki*. Jak już wspomniano wcześniej, od ankietowanych nie wymagano terminów językoznawczych i odpowiedzi naukowych.

Jak wynika z ankiety, najczęściej wymienionymi przez Polaków pochodzących z Polski cechami polszczyzny kresowej były: zaśpiew, denazalizacja samogłosek nosowych w wygłosie, przedniojęzykowo-zębowa wymowa *ł*, zmiękczenia głosek niewystępujące w polszczyźnie ogólnej czy użycie rusycyzmów. Warto jeszcze raz podkreślić, że nie zawsze były to dokładne opisy wymienionych wyżej wykładników stylizacyjnych, ankietowani podawali często przykłady takie jak „wodu pije”, „patrzo”, „nie bojsa” itd. Podlasko-kresowy akcent („zaśpiew”) określano jako „przeciąganie wyrazów” lub „przedłużanie samogłosek” albo też „charakterystyczny zaśpiew”.

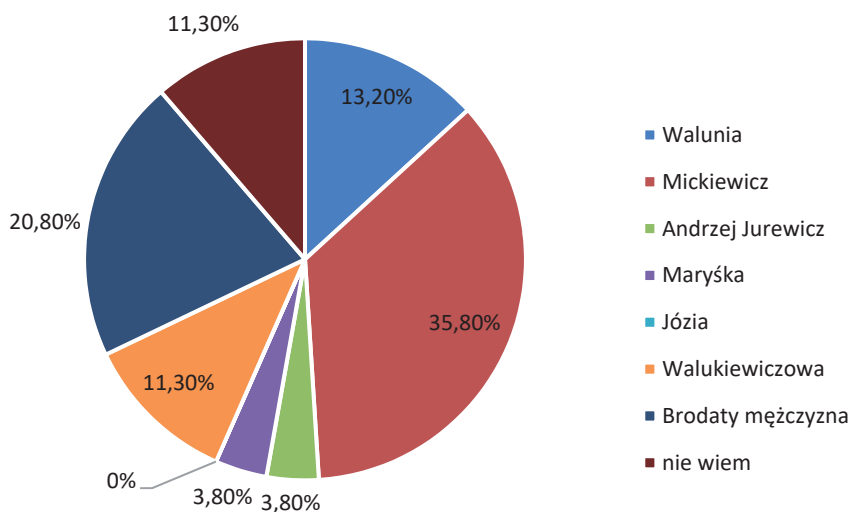
O kompetencji językowej odbiorców świadczy również sformułowanie jednego z respondentów, który napisał o „dziwnej składni”. Te odpowiedzi są mocnym dowodem na to, że świadomość językowa odbiorców filmu w tym zakresie znajduje się na dość wysokim poziomie i są oni w stanie dekodować różne poziomy filmowej stylizacji językowej.

Cechy typowe dla polszczyzny kresowej (przede wszystkim leksykalne i fonetyczne) potrafiło wymienić 48,3% Polaków pochodzących z Kresów, natomiast wśród Polaków pochodzących z terenów współczesnej Rzeczypospolitej grupa ta stanowiła aż 77,4% (najczęściej były to cechy fonetyczne i składniowe). Na podstawie tych wyników można wywnioskować, że przekaz audiowizualny odgrywa ważną rolę w odbiorze języka – respondenci najczęściej wymieniali cechy fonetyczne niemożliwe do oddania w tekście pisanym i niezakłócające odbioru fabuły.

O kompetencji odbiorczej widzów mogą świadczyć takie zdania jak: „i zvuki nemnogo drugije, chem v polskom jazyke” („i dźwięki są trochę inne,

niż w języku polskim” – tłum. wł.) czy: „podobna jest czensciowo na jenzyk białoruski i rosyjski”. W ostatniej wypowiedzi po raz kolejny zauważamy takie cechy jak dyftongiczna wymowa samogłosek nosowych przed spółgłoskami szczelinowymi, a także zaburzona łączliwość leksykalna *być podobnym na coś/kogoś* zamiast ‘być podobnym do czegoś/kogoś’.

Kolejnym pytaniem zadaniem ankietowanym była prośba o określenie, który z bohaterów fragmentów filmów najlepiej posługuje się autentyczną polszczyzną kresową. Odpowiedzi respondentów wskazują na to, że widzowie nie pochodzący z Kresów o wiele lepiej potrafili rozpoznać, który z bohaterów realizuje stylizację na polszczyznę kresową. Odpowiedzi ankietowanych zostały zaprezentowane na wykresach 2 i 3. Zaskakujący jest fakt, że niewiele ponad 1/3 odbiorców nie pochodzących (35,8%) i pochodzących (32,8%) z Kresów, zaznaczyła w tej ankiecie Mickiewicza jako najlepiej posługującego się polszczyzną kresową, chociaż w ocenie naukowej jest to postać, której język jest wynikiem bardzo wiernej stylizacji językowej.

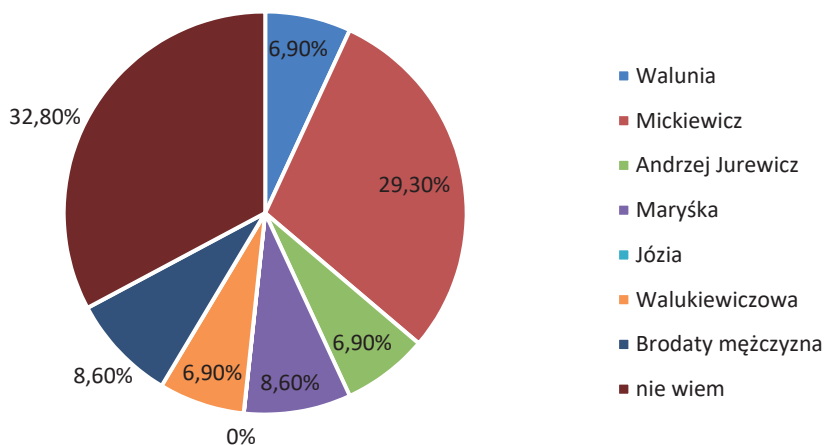
Wykres 2. Odpowiedzi Polaków nie pochodzących z Kresów na pytanie: *Który z bohaterów najlepiej się posługuje polszczyzną kresową?* (oprac. wł.).

Różnice w odpowiedziach dwóch grup ankietowanych widoczne są także w ocenie dialogów Waluni: zaledwie 13,3% Polaków z Polski i tylko 6,9% Kresowiaków uznało, że jest to bohaterka, w której języku słyszy cechy kresowe.

Warto zwrócić uwagę, że więcej Polaków z Kresów (6,9%) niż z Polski (3,8%) uznało za najlepszą kreację językową kreację Andrzeja Jurewicza. Brak

również uzasadnienia, dlaczego 8,6% odbiorców pochodzących i 3,8% nie pochodzących z Kresów stwierdziło, że polszczyzną kresową najlepiej posługuje się Maryśka, której język tak naprawdę wielu cech typowych dla polszczyzny kresowej nie reprezentuje. Maryśka to jedna z postaci serialowych, której język został poddany stylizacji w niewielkim stopniu.

Wykres 3. Odpowiedzi Polaków pochodzących z Kresów na pytanie: *Który z bohaterów najlepiej się posługuje polszczyzną kresową?* (oprac. wł.).

Warto podkreślić, że żaden z Polaków pochodzących ze współczesnej Polski nie stwierdził, że Józia przedstawiała cechy kresowe, natomiast 6,9% Kresowiaków uznało jej kreację językową za udaną. Warto także podkreślić, że aż 32,8% widzów pochodzących z Kresów nie wiedziało, który z bohaterów posługiwał się polszczyzną kresową, a spośród Polaków z Polski odpowiedzi „nie wiem” udzieliło 11,30%.

Zakończenie

Na podstawie zaprezentowanej powyżej analizy można stwierdzić, że widzowie niepochodzący z Kresów są bardziej świadomymi odbiorcami pod względem rozpoznawania filmowej stylizacji językowej na polszczyznę kresową niż Kresowiaci. Jest to przede wszystkim wynik trudniejszego dostępu do filmów i seriali w języku polskim, a także ich funkcjonowania w środowiskach obcojęzycznych. Niemały wpływ na powyższe wyniki może mieć trudna sytuacja polszczyzny kresowej na Grodzieńszczyźnie. Mimo że większość ankietowanych zadeklaro-

wała czynną lub bierną znajomość języka polskiego, jest to język coraz mniej popularny na tych obszarach. Nie zmienia to jednak faktu, że filmy z polszczyzną kresową są zrozumiałe zarówno dla Polaków mieszkających w Polsce, jak i na Kresach, choć duży wpływ na to ma zapewne audiowizualny nośnik, za pomocą którego polszczyzna kresowa jest przekazywana.

Bibliografia

- Bobrowski J., *Stylizacja językowa w serialach telewizyjnych o tematyce historycznej (na wybranych przykładach)*, Kraków.
- Boża Podszewka, 1997, reż. Izabella Cywińska (odc. 2, 9, 15).
- Cywińska I., 2015, „Boża podszewka” i jej „pokłosie”, [w:] tejsze, *Dziewczyna z Kamienia*, red. Ł. Drewniak, Warszawa.
- Filmweb: www.filmweb.pl [dostęp: 13.12.2016].
- Kisielewska A., 2009, *Na przekór mitom. Obrazy „domu utraconego” w „Bożej podszewce” Izabelli Cywińskiej*, [w:] tejsze, *Polskie tele-sagi. Mitologie rodzinności*, Kraków.
- Kresa M., 2014, *Janosik – gwara na szklanym ekranie*, [w:] „Poradnik Językowy”, z. 9.
- Skowronek B., 2013, *Mediolingwistyka. Wprowadzenie*, Kraków.

The perception of the Polish borderland language in the series *Boża podszewka* by viewers originating and non-originating from the Borderlands

Summary

The subject of the article is the analysis of the perception of the Polish borderland language used in the series *Boża podszewka* by Izabella Cywińska. It was made on the basis of surveys carried out among viewers originating and non-originating from the Borderlands. The aim of the research was to assess the linguistic awareness of recipients, as well as to analyze the assessment of the implementation of stylization treatments made in the film work. The dialogues of selected characters have been subjected to phonetic, inflectional, word-formation, syntactic and lexical analysis. The addressative system was also taken into account.

Keywords: Borderland Polish language, perception, stylization, *Boża podszewka*

Słowa kluczowe: polszczyzna kresowa, percepcja, stylizacja, *Boża Podszewka*